

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เป็นกระแสแห่งความเป็นโลกาภิวัตน์ (globalization) เป็นสังคมที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ (Knowledge-based society) และเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based economy) ซึ่งมีผลให้การบริหารจัดการศึกษาไทยต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการแข่งขัน และความมุ่งมั่นตามความคาดหวังของสังคม ดังนั้น ในกระบวนการบริหารจัดการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ ซึ่งเป็นความจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องสนใจใฝ่รู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา เพื่อที่จะทำให้การบริหารจัดการขององค์กรอยู่รอด บังเกิดผลดีและบรรลุวัตถุประสงค์ และจากการปรับเปลี่ยนบริบทโครงสร้างของการบริหารจัดการศึกษาไทย ตามรูปแบบใหม่ในปัจจุบันที่ให้ความสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาโดยมีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีศักยภาพพร้อมที่จะแข่งขันและให้ความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์บนเวทีโลก ซึ่งมุ่งถึงความมีประสิทธิผลเป็นสำคัญ (Bradshaw. 2004: 83)

การบริหารจัดการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ (2546: 6) ในยุคปัจจุบันภายใต้บทบัญญัติแห่งกฎหมายการศึกษา พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 ตามมาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีความเป็นเอกภาพในด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ทั้งทางด้านวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป เพื่อให้เกิดความคล่องตัว และมีอิสระในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งเป็นการสร้างรากฐานและความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาที่จะสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ได้มาตรฐานสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการจัดการศึกษาพิเศษ ตามมาตรา 10 วรรคสอง ที่กำหนดว่าการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพหรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา ในมาตรา 49 ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้

อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ หรือผู้อยู่ในสภาวะยากลำบาก ต้องได้รับสิทธิ...”

จากพระราชบัญญัติการศึกษาและรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ฉบับดังกล่าว จะเห็นได้ว่าครอบคลุมถึงเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีหลายประเภท จะเห็นได้ชัดเจนจากความผิดปกติทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา แต่มีเด็กอีกประเภทหนึ่ง ซึ่งมองโดยรวมจะเหมือนกับเด็กปกติ แต่ความสามารถในการเรียนรู้เป็นปัญหาในการเรียนการสอนของชั้นเรียน ซึ่งเด็กประเภทนี้นับวันจะมีปัญหามากขึ้น และครูผู้สอนยังมีความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กประเภทนี้น้อยมาก ซึ่งเด็กประเภทนี้เรียกว่าเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มหนึ่งที่เรียนอยู่ในชั้นเรียนปกติทั่วไป ลักษณะของเด็กกลุ่มนี้จะมีความยุ่งยากในการเรียนวิชาต่างๆ เช่น การอ่าน การเขียน และคณิตศาสตร์ เป็นต้น และจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำๆ ที่คนอาจมีระดับสติปัญญาปกติหรือสูงกว่าปกติ โดยที่ครูส่วนใหญ่ไม่สามารถให้การช่วยเหลือได้ เพราะขาดความเข้าใจ และขาดเทคนิควิธีสอนที่จะช่วยเหลือได้ เด็กบางคนต้องออกจากโรงเรียนกลางคัน บางคนต้องย้ายโรงเรียนบ่อยๆ ในขณะที่หลายคนถูกเข้าใจว่าเป็นเด็กเหลวไหล ไม่สนใจในการศึกษาเล่าเรียน (ดารณี ศักดิ์ศิริผล. 2549: 1) ดังนั้น ในการจัดการศึกษาสถานศึกษาต้องมีความตระหนักและปรับเปลี่ยนกระบวนการเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาเด็กกลุ่มดังกล่าว

คณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2554: 15-17) ได้สรุปว่าการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ มีปัญหาและอุปสรรคที่ต้องเร่งแก้ไขที่สำคัญ 9 ข้อ คือ ด้านนโยบายและกฎหมาย เช่น ขาดระบบและกลไกที่จะทำให้ นโยบายสามารถปฏิบัติได้จริง เช่น ระบบเทียบโอน ระบบการส่งต่อ ระบบรับเข้าเรียน การบริหารและการจัดการ คือ การจัดการเป็นแบบระบบรวมศูนย์ทำให้เป็นปัญหาในการเข้าถึงบริการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ มีภารกิจตามที่กฎหมายกำหนดหลายด้าน มีความแตกต่างในการประสานการทำงานกับภาคส่วนต่างๆ การวินิจฉัย/การเสาะหาและคัดเลือก เช่น ขาดระบบการประสานงาน เครื่องมือและบุคลากรในการค้นหาและคัดเลือกเด็กที่มีความสามารถพิเศษและเด็กพิการ ขาดการนำผลการวินิจฉัยหรือผลการประเมินความสามารถไปออกแบบการจัดการศึกษาเป็นรายบุคคล (Individualized Education Program: IEP) ให้แก่ผู้ที่มีความต้องการพิเศษ รูปแบบการจัดการศึกษา เช่น ขาดการปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อผู้พิการและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาพิเศษมักไม่จัดรูปแบบที่หลากหลาย และการจัดการศึกษาในโรงเรียนปกติยังเป็นการจัดแบบแยกส่วน หลักสูตรและการสอน เช่น ขาดหลักสูตรต้นแบบสำหรับผู้พิการและหลักสูตรต้นแบบที่ทำทนายสำหรับผู้ที่มีความสามารถพิเศษทุกประเภทและทุกระดับชั้น สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการอื่นใดทางการศึกษา เช่น ไม่มีการจัดพื้นที่สถานที่สาธารณะและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมกับผู้พิการ

และขาดสื่อเทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษ ระบบการวัดและประเมินผล เช่น ขาดการวัดและประเมินผลเป็นรายบุคคล รวมทั้งการประเมินผลที่ดูพัฒนาการอย่างต่อเนื่องของผู้เรียน และขาดระบบการทดสอบและเทียบโอนผลสัมฤทธิ์เป็นรายวิชาการดูแลทางด้านจิตวิทยา อารมณ์และสังคมเช่น ขาดบุคลากรทางด้านจิตวิทยาสำหรับเด็กพิเศษระดับวิกฤต ขาดเครื่องมือเพื่อให้ทันวิชาการ ครู ผู้ปกครองใช้ในการประเมินอาการขั้นต้นอย่างทั่วถึง บุคลากร เช่น กฎหมายไม่เอื้อต่อการผลิตและจ้างงานบุคลากรที่มีวุฒิการศึกษาพิเศษ ผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา ขาดความตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูผู้สอนผู้พิการและผู้ที่มีความสามารถพิเศษที่มีทักษะเฉพาะทางมีจำนวนน้อยและส่วนใหญ่เป็นครูอัตราจ้าง และสถานศึกษาขาดความพร้อมและการสนับสนุนที่ต่อเนื่องจากหน่วยงานต้นสังกัด ผู้ปกครองขาดความพร้อมในการส่งเสริมการศึกษาและการส่งเสริมศักยภาพเด็กพิการและเด็กที่มีความสามารถพิเศษ และประชาชนส่วนใหญ่และผู้ที่เกี่ยวข้องขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

ลักษณะทั่วไปของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูด มีความบกพร่องทางการสื่อสาร มีปัญหาในการเรียนวิชาทักษะ มีปัญหาในการสร้างแนวความคิดรวบยอด การทดสอบผลการเรียนให้ผลไม่แน่นอนมากแก่การพยากรณ์ มีความบกพร่องทางการรับรู้ มีความบกพร่องทางการเคลื่อนไหว มีอารมณ์ไม่คงที่ โยกตัวหรือผกผันบ่อยๆ มีพัฒนาการทางร่างกายไม่คงที่ มีพฤติกรรมไม่คงเส้นคงว่า เสียสมาธิง่ายแสดงพฤติกรรมแปลกๆ มีปัญหาในการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อน การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เรียนร่วมกับเด็กปกติเป็นวิธีการที่นำมาเพื่อช่วยให้เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ได้มีโอกาสทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ตามแนวคิดของนักการศึกษาพิเศษในปัจจุบัน ปัญหาทางการเรียนรู้เป็นความบกพร่องที่ซ่อนเร้น (hidden disability) เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้เมื่ออยู่ในชั้นเรียน ซึ่งถ้าดูผิวเผินจะมีลักษณะเหมือนเด็กทั่วไป แต่มักพบว่าเด็กบางคนมีความยุ่งยากในการเรียนรู้บางเรื่อง เช่น อ่านหนังสือไม่ออก จับใจความไม่ได้ เขียนสะกดคำไม่ได้ หรือไม่สามารถคิดคำนวณได้ ทั้งๆ ที่สติปัญญาก็ดูปกติเช่นเดียวกับเด็กทั่วไปในชั้นเรียนเดียวกัน อีกทั้งบางคนอาจดูฉลาด แต่แม้ว่าครูผู้สอนจะได้พยายามจัดการเรียนการสอนอย่างดีแล้ว ก็ยังพบว่าการเรียนรู้ของเด็กไม่พัฒนาขึ้นเท่าไร ฉะนั้นครูผู้สอนจึงมีความจำเป็นต้องมีรูปแบบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้บริหารโรงเรียนก็จำเป็นต้องมีรูปแบบในการบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เมลเซอร์ (Meltzer, 2004: 99-108) ที่พบว่า ผลกระทบของการใช้ความพยายามและรูปแบบในการปฏิบัติงานวิชาการในการรับรู้ของเด็กและครูที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปสู่ความสำเร็จในห้องเรียน ผลการวิจัยของ เกอร์สเตน (Gersten; et al. 1998: 279-320) พบว่า รูปแบบการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจของเด็กที่มีปัญหา

ทางการเรียนรู้จำเป็นต้องอธิบายถึงปัจจัยที่นำไปสู่ปัญหา ตรวจสอบเอกสารในวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ ตรวจสอบเนื้อหาของการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และเทคนิคการปรับปรุงความเข้าใจในเรื่องที่สอน พร้อมสรุปการอภิปรายปัญหาอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยของ กราแฮม (Graham; et al. 1991: 89-114) พบว่า การเขียนของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ภาษาเขียนรวมทั้งการตรวจสอบและวิธีการเขียน เด็กมีความรู้พื้นฐานไม่เพียงพอเกี่ยวกับการเขียนและปัญหาการวางแผนและการปรับปรุงแก้ไขข้อความ ซึ่งต้องมีการประเมินประสิทธิภาพของวิธีการเรียนการสอนรวมทั้งรูปแบบการอำนวยความสะดวก ระเบียบขั้นตอน การประมวลผลคำ การเรียนการสอนทักษะพื้นฐาน และวิธีการเขียนตามผลการวิจัยของ เกอร์สเทน และคณะ (Gersten; & Baker. 1999: 251-272) พบว่า การสอนเขียนสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ต้องคำนึงถึงความรู้สึกรับรู้ความสามารถและความเข้าใจในขั้นตอนการเขียน มิติสำคัญของแนวการสอนที่แตกต่างกัน โครงสร้างที่ให้ความคิดเห็นอย่างกว้างขวางที่มีต่อคุณภาพของการเขียนของเด็ก จากครูผู้สอน และเพื่อนร่วมงานและผลการวิจัย มอนเทก (Montague. 1990: 48) พบว่า รูปแบบในการปรับปรุงกฎระเบียบในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ต้องมีการประเมินก่อนจัดการเรียนรู้ กำหนดรายละเอียดและองค์ประกอบของเนื้อหา การควบคุมตนเอง เป็นต้น

แนวทางการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ นั้น เลอร์เนอร์ (Lerner. 2003: 103) กล่าวว่า ไม่มีวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือเทคนิคใดเทคนิคหนึ่งของการสอนที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพกับเด็กทุกคน เนื่องจากปัญหาทางการเรียนรู้มีหลายลักษณะ ได้แก่ ปัญหาด้านการอ่าน การเขียน การสะกดคำ คณิตศาสตร์ กลไกการเคลื่อนไหว และสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. 2544: 45); (ศรียา นิยมธรรม. 2540: 40-41); (ผดุง อารยะวิญญู. 2544: 99); (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. 2543: 101-102); (Smith; & others. 1995: 183)

จากข้อมูลดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีผู้บริหารจัดการโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะต้องพิจารณารูปแบบในการแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กกลุ่มนี้ เริ่มตั้งแต่การมีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ ทั้งในเรื่องของลักษณะที่เป็นความบกพร่องทางการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งพบว่ามีลักษณะที่แตกต่างกันอย่างหลากหลาย รวมทั้งต้องรู้จักการสังเกต รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ คัดแยกและวินิจฉัยความบกพร่องของเด็กแต่ละคนให้ชัดเจน หลังจากนั้นจึงจัดหาหรือพัฒนาเทคนิค วิธีการสอนการเขียน สำหรับนำมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กให้สอดคล้องกับสภาพความบกพร่องของเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550: คำนำ)

ในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กำลังให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาเด็กนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ (LD: Learning Disabilities) หรือที่เรียกว่า เด็กแอลดี ซึ่งมีการสำรวจเบื้องต้นพบมีจำนวนเป็นหลักแสนคนทั่วประเทศ ซึ่ง นายชินวรณ์

บุญเกียรติ อดิษฐ์มนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เคยกล่าวว่า ได้ให้นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเพิ่มเติมว่าโรงเรียนดีประจำตำบล จำนวน 7,000 แห่ง ต้องจัดเรียนร่วมเด็กพิการด้วย เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กกลุ่มนี้ทุกตารางนิ้วของประเทศไทยมีโอกาสอย่างทั่วถึง ทำให้ในปี พ.ศ. 2554 มีเด็กเรียนร่วมเพิ่มเป็น 184,667 คน และมีโรงเรียนที่จัดเด็กพิการเรียนร่วม 14,720 แห่ง และค่าเฉลี่ยโรงเรียนที่มีเด็กเรียนร่วม จำนวน 5-15 คน โดยมีเด็กพิการเรียนร่วมแบ่งเป็นประเภทต่างๆ คือ เด็กที่มีความบกพร่องทางการมองเห็น 3,514 คน ทางการได้ยิน 1,529 คน ทางสติปัญญา 15,426 คน ทางร่างกาย 6,937 คน ทางการเรียนรู้ 135,969 คน ทางการพูดและภาษา 3,990 คน ทางอารมณ์ 4,795 คน ออทิสติก 2,729 คน พิการซ้ำซ้อน 9,778 คน (ผู้จัดการออนไลน์. 15 กุมภาพันธ์ 2554) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ผดุง อารยวิญญู (2545: 13) ที่ระบุว่า เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ คิดเป็นร้อยละ 5 ของเด็กในโรงเรียนของรัฐ เด็กเหล่านี้คิดเป็นร้อยละ 51 ของกลุ่มประชากรที่ได้รับการศึกษาทั้งหมด ซึ่งยังไม่รวมถึงเด็กที่อยู่ในโรงเรียนเอกชน โรงเรียนสังกัดอื่นที่ไม่มีบริการพิเศษหรือมีไม่เพียงพอ และเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ค่อนข้างรุนแรงจนไม่สามารถรับบริการการศึกษาในโรงเรียนท้องถิ่นได้ และสอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ กัญญารัตน์ ว่องศิริกุล (2550: บทคัดย่อ) ที่พบว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เข้ามาเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมากที่สุด คือ เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ แสดงว่ามีเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อยู่ในโรงเรียนเป็นจำนวนมาก

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จะมีกระบวนการเรียนรู้ที่บกพร่อง มีความยากลำบากในการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การพูด การสื่อสาร การใช้ภาษา และการใช้กล้ามเนื้อเคลื่อนไหว ลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้นจากความบกพร่องด้านการเรียนรู้ สรุปได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2550: 5) คือ มีปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ในการเรียน มีปัญหาในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความบกพร่องในด้านระบบประสาทส่วนกลางบางส่วน ด้อยความสามารถในการเล่น มีความบกพร่องทางภาษาทั้งการฟังและการพูด มีความพิการบางอย่างหรือหลายอย่างรวมกัน และมีความเบี่ยงเบนในด้านวิถีคิด และการใช้เหตุผล เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้จะมีความไม่สัมพันธ์กันระหว่างระดับเชาวน์ปัญญากับผลการเรียน กล่าวคือ ระดับเชาวน์ปัญญาปกติแต่ผลการเรียนต่ำ และหากนำไปวัดระดับเชาวน์ปัญญาจะพบว่าสติปัญญาอยู่ในเกณฑ์ปกติ แต่เมื่อไปดูผลการเรียนจะพบว่าตกหรือเกือบตก โดยเฉพาะในกลุ่มสาระภาษาไทยและคณิตศาสตร์ เด็กกลุ่มนี้จึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ เพื่อให้เขาสามารถเรียนรู้ได้ตามศักยภาพของเขาเอง ฉะนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรที่จะใส่ใจและทำความรู้จักกับเด็กกลุ่มนี้ให้มากขึ้น เพราะจะทำให้เด็กกลุ่มนี้สามารถเรียนอยู่ในชั้นเรียนได้อย่างมีความสุข

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาในเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อที่จะได้เป็นแนวทางแก่ผู้บริหาร

โรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง และ ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ อย่างจริงจังต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้เพื่อ

1. ศึกษาการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. สร้างรูปแบบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 1 วิเคราะห์และสังเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ตำรา งานวิจัย บทความ และอินเทอร์เน็ตทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดของวิธีการพัฒนาการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม นำมาสร้างแบบสอบถามการสำรวจความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 การสำรวจความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งหมดจำนวน 4,997 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie; & Morgan. 1970: 607-610) ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 370 คน จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) มีรายละเอียด ดังนี้ 1) ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) 2) ในแต่ละชั้นกำหนดสัดส่วนตามจังหวัด และ 3) ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลากให้ได้จำนวนครบตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 370 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามแนวคิดของการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ใน 5 ด้าน คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ลักษณะองค์การ ลักษณะสภาพแวดล้อม ลักษณะครูและบุคลากรทางการศึกษา และลักษณะผู้เรียน

ส่วนที่ 3 การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 11 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) โดยการกำหนดคุณสมบัติ ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยมีคุณสมบัติเป็นนักวิชาการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านบริหารจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้กำหนดนโยบายด้านบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้ที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาหรือผู้บริหารหรือผู้เชี่ยวชาญระดับนโยบายด้านบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้ปฏิบัติด้านบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยมีคุณสมบัติเป็นผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมดีเด่นในด้านบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ และมีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ การบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมตามคุณลักษณะที่ควรยึดถือ ตามแนวคิดของการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 5 ด้าน คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ลักษณะองค์การ ลักษณะสภาพแวดล้อม ลักษณะครูและบุคลากรทางการศึกษา และลักษณะผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสัมมนาอิงผู้ทรงคุณวุฒิ (Connoisseurship) เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ วิชาภักษ์ ให้ข้อเสนอแนะ ตรวจสอบความเหมาะสมเกี่ยวกับร่างรูปแบบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

ส่วนที่ 1 การยกร่างรูปแบบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จากข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยในขั้นตอนนี้มุ่งสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขอบเขตด้านกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยมีคุณสมบัติเป็นนักวิชาการที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จำนวน 9 ท่าน

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) โดยการกำหนดคุณสมบัติ ประกอบด้วย 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้ให้ข้อมูลในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดหรือเขตการศึกษา จำนวน 10 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม จำนวน 10 คน ครูผู้สอนที่รับผิดชอบเด็กที่มีความต้องการพิเศษในโรงเรียน จำนวน 10 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

เป็นการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำรูปแบบไปใช้

นิยามศัพท์เฉพาะ

รูปแบบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หมายถึง โครงสร้างองค์ประกอบ และรายละเอียดในการดำเนินงานการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ที่ควรยึดถือสำหรับผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม และวิธีการพัฒนาการบริหาร

การศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใน 5 ด้าน คือ

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร หมายถึง คุณลักษณะของผู้บริหาร 3 ด้าน ได้แก่ ความเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม ความสามารถในการบริหารจัดการใช้ทรัพยากร และความสามารถในการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ

2. ลักษณะองค์การ หมายถึง สถานศึกษามีการจัดโครงสร้างการบริหารอย่างเป็นระบบครบวงจร กำหนดขอบข่ายการบริหารครอบคลุมเป้าหมายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ และนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานและจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม

3. ลักษณะสภาพแวดล้อม หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งบริเวณโรงเรียน อาคารสถานที่ ระบบสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกภายในโรงเรียนและส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชนทั้งภาครัฐ เอกชน ชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

4. ลักษณะครูและบุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมเข้าใจบริบทและเป้าหมายของการจัดการศึกษาเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้อย่างแท้จริง เข้าใจพื้นฐานความเป็นมาของเด็ก สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตรงตามศักยภาพของเด็ก มีความเสียสละ อดทนต่องานที่รับผิดชอบ มีความรักความเอื้ออาทรต่อผู้เรียนด้วยความจริงใจ และมุ่งมั่นพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่เด็กในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

5. ลักษณะผู้เรียน หมายถึง ผลของเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมได้รับการพัฒนาและส่งเสริมในลักษณะพิเศษด้านการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาอาชีพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านสุขภาพอนามัย เพื่อส่งเสริมให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความสุข และสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต

โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม หมายถึง สถานศึกษาระดับประถมศึกษาทั่วประเทศที่ได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด หรือเขตการศึกษา ให้เป็นโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทต่างๆ เรียนร่วมกับเด็กปกติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ หมายถึง ผู้เรียนที่ได้รับการคัดกรองจากครูประจำชั้นหรือครูประจำวิชาแล้วคณะกรรมการสถานศึกษารับรองในปีแรก และได้รับตรวจวินิจฉัยโดยแพทย์ว่ามีปัญหาทางการเรียนรู้และไม่มีความพิการซ้อนในปีต่อไป ที่เรียนอยู่ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

ความต้องการจำเป็น หมายถึง ช่องว่างระหว่างค่า/ระดับความคิดเห็นของสภาพที่เป็นอยู่ กับสภาพที่ควรจะเป็นตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมเกี่ยวกับการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้

ความเป็นไปได้ของรูปแบบ หมายถึง ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับความถูกต้องของการบริหารของโรงเรียนให้ได้ระบบใหม่ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และเป้าหมาย รวมทั้งความสอดคล้องกับบริบทของการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่พัฒนาขึ้น โดยเทคนิคการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ข้อมูลพื้นฐานในการวางแผนและกำหนดทิศทางการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. ผู้บริหารสถานศึกษาได้ประโยชน์ด้านการบริหารการศึกษาในการนำแนวคิดการพัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมมากำหนดเป็นรูปแบบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในการพัฒนากระบวนการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แนวทางพัฒนาบุคลากร และการสนับสนุนด้านอื่นๆ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในการพัฒนากระบวนการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม
4. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แนวทางพัฒนาบุคลากร และการสนับสนุนด้านอื่นๆ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ในการพัฒนากระบวนการบริหารโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม

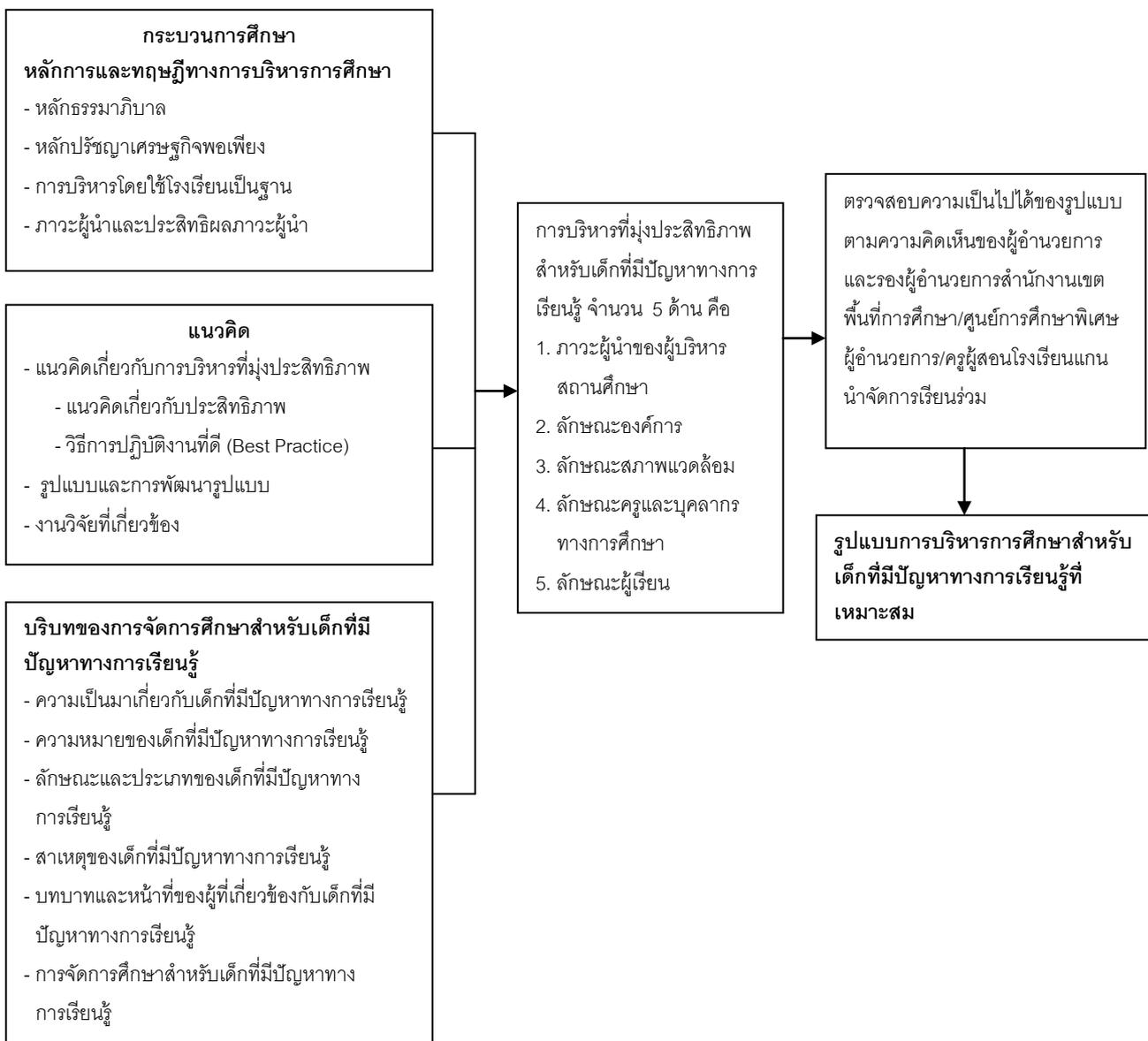
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งพัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการในลักษณะการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เป็นการนำผลการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มากำหนดกรอบการดำเนินงานที่มีการจัดทำเป็นคู่มือการพัฒนารูปแบบการบริหารการศึกษา สำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ใน

โรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยศึกษาตามกรอบแนวคิด ดังต่อไปนี้

แนวคิดที่ 1 ศึกษาตามแนวคิดจากหลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา ภาวะผู้นำ และประสิทธิผลภาวะผู้นำ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารที่มุ่งประสิทธิผลรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

แนวคิดที่ 2 ศึกษาตามแนวคิดจากการศึกษาสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ ซึ่งมีตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย